JOURNAL OF A New Approach in Teaching and Learning

https://www.jnael.ir

Volume 1, Issue 2, Summer 2025, Pages 53 to 64

eISSN: 3150-4078

Original Article (Quantitative)

Predicting Academic Achievement and Communication Skills of Sixth-Grade Elementary School Students in Mashhad Based on Parental Parenting Styles

Zahra Ebadi[1], Ali Barghamadi[2]

1- Assistant Professor, Faculty of Psychology, Payame Noor University, Tehran, Iran.
2- M.A. in Clinical Psychology, Faculty of Psychology, International Branch, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Receive:
07 May 2025
Revise:
15 June 2025
Accept:
02 August 2025

Abstract

The aim of the present study was to predict academic achievement and communication skills of sixth-grade elementary school students in Mashhad based on parental parenting styles. The research method was descriptive-correlational. The statistical population consisted of all sixth-grade elementary school students in Mashhad and their parents during the 2022–2023 academic year. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan table, and participants were selected through multistage cluster random sampling. Data were collected using the Baumrind Parenting Styles Questionnaire, Academic Achievement Questionnaire, and Communication Skills Questionnaire. The collected data were analyzed using descriptive statistics (mean and standard deviation) and inferential statistics, including Pearson correlation coefficient and multiple regression analysis. Data analysis was performed using SPSS software. The findings indicated a significant relationship between parental parenting styles and students' academic achievement and communication skills. Furthermore, the results of regression analysis showed that parental parenting styles significantly predicted academic achievement and communication skills among sixth-grade elementary school students. Based on the findings, parental parenting styles can play an important role in students' academic performance and the development of communication skills. Therefore, paying attention to appropriate parenting practices can contribute to enhancing students' academic and social competencies.

Keywords:
Academic achievement,
Communication skills,
Parenting styles,
Sixth-grade elementary school students,
Parents.

Please cite this article as (APA): Ebadi, Z. & Barghamadi, A. (2025). Predicting Academic Achievement and Communication Skills of Sixth-Grade Elementary School Students in Mashhad Based on Parental Parenting Styles. *New Approach in Teaching and Learning*, *1*(2), 53-64.

https://doi.org/10.22034/jnael.2025.251125

Authors retain the copyright and full publishing rights.
Published by Research Center of Resource Management Studies and Knowledge-Based Business. This article is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Publisher: Research Center of Resource Management Studies and Knowledge-Based Business

Corresponding Author: Zahra Ebadi **Email:** z.ebadi24@pnu.ac.ir

فصلنامه رهیافتی نو در آموزش و یادگیری

https://www.jnael.ir

دوره ۱، شماره ۲، تابستان ۱۴۰۴، صفحات ۵۳ تا ۶۴

علمی پژوهشی (کمی)

eISSN: 3150-4078

پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی و مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی شهر مشهد بر اساس سبک‌های فرزندپروری والدین

زهرا عبادی[۱]، علی برغمدی[۲]

۱- استادیار، دانشکده روانشناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

۲- کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، دانشکده روانشناسی، واحد بین الملل دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

تاریخ دریافت:
۱۷ اردیبهشت ۱۴۰۴

تاریخ بازنگری:
۲۵ خرداد ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش:
۱۱ مرداد ۱۴۰۴

کلید واژه‌ها:
پیشرفت تحصیلی، مهارت‌های ارتباطی، سبک‌های فرزندپروری، دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی، والدین.

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی و مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی شهر مشهد بر اساس سبک‌های فرزندپروری والدین بود. روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی شهر مشهد در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ و والدین آنان بود. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان تعیین شد و نمونه‌ها به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه سبک‌های فرزندپروری بامریند، پرسشنامه پیشرفت تحصیلی و پرسشنامه مهارت‌های ارتباطی استفاده شد. داده‌های پژوهش با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار و روش‌های آمار استنباطی شامل ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه مورد تجزیه‌وتحلیل قرار گرفتند. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شد. یافته‌های پژوهش نشان داد بین سبک‌های فرزندپروری والدین با پیشرفت تحصیلی و مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد سبک‌های فرزندپروری والدین قادر به پیش‌بینی معنادار پیشرفت تحصیلی و مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی هستند. بر اساس یافته‌های این پژوهش، سبک فرزندپروری والدین می‌تواند نقش مهمی در عملکرد تحصیلی و رشد مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان ایفا کند و توجه به شیوه‌های تربیتی مناسب والدین می‌تواند زمینه‌ساز ارتقای ابعاد تحصیلی و اجتماعی دانش‌آموزان باشد.

لطفاً به این مقاله استناد کنید (APA): عبادی، زهرا و برغمدی، علی. (۱۴۰۴). پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی و مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی شهر مشهد بر اساس سبک‌های فرزندپروری والدین. فصلنامه رهیافتی نو در آموزش و یادگیری، ۱(۲)، ۵۳-۶۴.

https://doi.org/10.22034/jnael.2025.251125

Authors retain the copyright and full publishing rights.
Published by Research Center of Resource Management Studies and Knowledge-Based Business.
This article is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

ناشر: مرکز پژوهشی مطالعات مدیریت منابع و کسب و کار دانش محور

ایمیل: z.ebadi24@pnu.ac.ir

نویسنده مسئول: زهرا عبادی

مقدمه

خانواده یکی از اساسی‌ترین و بنیادی‌ترین نهادهای اجتماعی است که نقش مهم و تعیین‌کننده‌ای در رشد فردی و اجتماعی انسان ایفا می‌کند. اگرچه کودک در طول زندگی تحت تأثیر عوامل مختلفی مانند جامعه و گروه همسالان قرار می‌گیرد، اما خانواده نخستین و مهم‌ترین محیط رشد و یادگیری او محسوب می‌شود. تأثیر خانواده بر رشد همه‌جانبه کودک از بدو تولد آغاز شده و آثار آن تا سال‌های مختلف زندگی فرد ادامه می‌یابد. ایجاد روابط سالم، منطقی و حمایت‌کننده میان والدین و فرزندان، از عوامل مهم در تأمین سلامت روان و شکل‌گیری شخصیت مطلوب کودکان به شمار می‌رود (اکبری، ۱۳۹۲). یکی از مهم‌ترین ابعاد تأثیرگذار خانواده، سبک‌های فرزندپروری والدین است. سبک فرزندپروری به مجموعه‌ای از نگرش‌ها، رفتارها و روش‌هایی گفته می‌شود که والدین در تعامل با فرزندان خود به کار می‌گیرند و نقش مهمی در رشد شناختی، عاطفی، اجتماعی و تحصیلی آنان دارد. والدین به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل محیطی، تأثیر قابل توجهی بر موفقیت تحصیلی، خودانگیختگی، اعتمادبه‌نفس و سازگاری اجتماعی فرزندان دارند (مهر افروز، ۲۰۰۲). بر اساس نظریه بامریند، سبک‌های فرزندپروری به سه دسته اصلی شامل مقتدرانه، مستبدانه و سهل‌گیرانه تقسیم می‌شوند. این سبک‌ها از طریق تأثیرگذاری بر نگرش‌ها، رفتارها و ویژگی‌های شخصیتی کودکان می‌توانند پیامدهای متفاوتی در زمینه‌های مختلف زندگی، از جمله عملکرد تحصیلی، ایجاد کنند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که سبک‌های فرزندپروری می‌توانند به صورت مستقیم و غیرمستقیم بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان اثرگذار باشند (امانی، ۲۰۲۰). سبک فرزندپروری مقتدرانه، که با حمایت عاطفی، کنترل منطقی و توجه به استقلال فرزند همراه است، معمولاً با پیشرفت تحصیلی بالاتر و پیامدهای مثبت روان‌شناختی همراه است؛ در حالی که سبک‌های مستبدانه و سهل‌گیرانه اغلب با عملکرد تحصیلی ضعیف‌تر مرتبط هستند (مهربان، ۱۳۹۸). همچنین مطالعات نشان داده‌اند که پاسخگویی والدین، حمایت از استقلال فرزندان و اعمال کنترل مناسب، با موفقیت تحصیلی بیشتر ارتباط دارد، در حالی که کنترل افراطی یا فقدان نظارت والدین ممکن است پیامدهای نامطلوبی به همراه داشته باشد (پینکوارت، ۲۰۱۸). در کنار سبک‌های فرزندپروری، مهارت‌های ارتباطی نیز یکی از عوامل مهم مرتبط با موفقیت تحصیلی و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان است. مهارت‌های ارتباطی به مجموعه توانایی‌هایی اشاره دارد که فرد به کمک آن‌ها می‌تواند افکار، احساسات و نیازهای خود را به شیوه‌ای مؤثر بیان کرده و روابط مثبت و سازنده‌ای با دیگران برقرار کند. دانش‌آموزانی که از مهارت‌های ارتباطی مطلوبی برخوردارند، تعامل مؤثرتری با معلمان و همکلاسی‌های خود دارند و از محیط یادگیری مطلوب‌تری بهره‌مند می‌شوند (محمدی و حسینی، ۱۳۹۵). پیشرفت تحصیلی نیز یکی از مهم‌ترین شاخص‌های موفقیت نظام آموزشی است و تحت تأثیر عوامل متعددی از جمله عوامل فردی، خانوادگی، اجتماعی و آموزشی قرار دارد. ارزشیابی پیشرفت تحصیلی به منظور سنجش میزان دستیابی دانش‌آموزان به اهداف آموزشی انجام می‌شود و نشان‌دهنده میزان موفقیت فرآیند یاددهی-یادگیری است (سیف، ۱۴۰۰). از آنجا که پیشرفت تحصیلی حاصل

تعامل عوامل مختلف است، بررسی نقش عوامل خانوادگی مانند سبک‌های فرزندپروری می‌تواند در شناخت زمینه‌های مؤثر بر موفقیت دانش‌آموزان اهمیت زیادی داشته باشد.

سبک فرزندپروری والدین تحت تأثیر عوامل مختلفی مانند ویژگی‌های شخصیتی والدین، شرایط خانوادگی، محیط اجتماعی، تجربیات دوران کودکی و تفاوت‌های فردی شکل می‌گیرد (مرادی و همکاران، ۱۳۹۵). کیفیت روابط خانوادگی، سطح فرهنگی، نگرش والدین نسبت به تحصیل، انتظارات آموزشی و شیوه تعامل والدین با فرزندان، از جمله عواملی هستند که می‌توانند بر نگرش تحصیلی و عملکرد دانش‌آموزان تأثیرگذار باشند (داوری و باقری، ۱۴۰۳). با توجه به اهمیت نقش خانواده در رشد تحصیلی و اجتماعی دانش‌آموزان و با توجه به ضرورت شناسایی عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی و مهارت‌های ارتباطی، پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی و مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی شهر مشهد بر اساس سبک‌های فرزندپروری والدین انجام شد. بنابراین، سؤال اصلی پژوهش این است که آیا پیشرفت تحصیلی و مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی شهر مشهد بر اساس سبک‌های فرزندپروری والدین قابل پیش‌بینی است؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه گردآوری اطلاعات، توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی شهر مشهد به همراه یکی از والدین آنان در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بود که بر اساس آمار اداره آموزش و پرورش شهر مشهد، تعداد آن‌ها ۱۷۷۸ نفر برآورد شد. با توجه به ویژگی‌های جامعه آماری و با استفاده از جدول کرجسی و مورگان، حجم نمونه برابر با ۳۲۶ دانش‌آموز به همراه یکی از والدین آنان تعیین شد و تحلیل نهایی بر روی این تعداد انجام گرفت. روش نمونه‌گیری در این پژوهش، تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای بود. بدین صورت که ابتدا فهرستی از مدارس ابتدایی شهر مشهد تهیه شد، سپس تعدادی از مدارس به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند و از هر مدرسه، کلاس‌های پایه ششم به صورت تصادفی انتخاب گردید. در نهایت، ۳۲۶ دانش‌آموز پایه ششم به همراه یکی از والدین آنان به عنوان نمونه نهایی پژوهش انتخاب شدند تا نمونه انتخاب‌شده نماینده مناسبی از جامعه مورد مطالعه باشد. معیارهای ورود به پژوهش شامل دانش‌آموزان ثبت‌نام‌شده در پایه ششم ابتدایی شهر مشهد در سال تحصیلی مورد نظر، رضایت والدین برای شرکت در پژوهش و توانایی دانش‌آموزان و والدین در تکمیل پرسشنامه‌ها به زبان فارسی بود. معیارهای خروج نیز شامل دانش‌آموزانی که حضور مستمر در مدرسه نداشتند، والدین یا دانش‌آموزانی که پرسشنامه‌ها را به صورت ناقص تکمیل کرده بودند و دانش‌آموزانی که به تازگی به مدرسه مورد نظر منتقل شده بودند و اطلاعات کامل مورد نیاز درباره آن‌ها در دسترس نبود، در نظر گرفته شد. برای جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه پیشرفت تحصیلی فام و تیلور، پرسشنامه مهارت‌های ارتباطی و پرسشنامه سبک‌های

فرزندپروری بامریند مورد استفاده قرار گرفت. پرسشنامه‌ها به صورت کاغذی در اختیار دانش‌آموزان و والدین آنان قرار گرفت و پس از تکمیل جمع‌آوری شدند. سپس داده‌های به‌دست‌آمده برای تحلیل آماری مورد استفاده قرار گرفتند. به منظور تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از دو بخش آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. در بخش آمار توصیفی، شاخص‌هایی مانند میانگین و انحراف معیار محاسبه شد و در بخش آمار استنباطی، آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن متغیرها، ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه برای بررسی روابط بین متغیرها و پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی و مهارت‌های ارتباطی بر اساس سبک‌های فرزندپروری استفاده شد. تمامی تحلیل‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ انجام گرفت.

ابزار گردآوری اطلاعات

پرسشنامه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان (استاندارد): این پرسشنامه بر اساس پژوهش‌های فام و تیلور (۱۹۹۰) طراحی شده و برای اندازه‌گیری پیشرفت تحصیلی در جامعه ایران اقتباس شده است. پرسشنامه شامل ۴۸ گویه است و هر گویه دارای پنج گزینه پاسخ است که بر اساس شدت توافق یا تجربه دانش‌آموز نمره‌گذاری می‌شوند: هیچ (۱)، کم (۲)، تا حدی (۳)، زیاد (۴) و خیلی زیاد (۵). در ۱۱ گویه منفی، نمره‌گذاری به صورت معکوس انجام می‌شود. مجموع نمرات قابل کسب در این پرسشنامه بین ۴۸ تا ۲۴۰ قرار دارد. روایی محتوایی پرسشنامه توسط نظر اساتید و متخصصان تایید شده است (درتاج، ۱۳۸۳)، همچنین روایی سازه آن از طریق تحلیل عاملی تأیید گردیده است. پایایی و قابلیت اعتماد این پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ ارزیابی شده است؛ این شاخص از صفر (عدم پایایی) تا یک (پایایی کامل) متغیر است و هرچه مقدار آلفا به عدد یک نزدیک‌تر باشد، نشان‌دهنده قابلیت اعتماد بالاتر پرسشنامه است. برای پرسشنامه پیشرفت تحصیلی، ضریب آلفای کرونباخ برابر ۰/۷۴ گزارش شده که نشان‌دهنده پایایی قابل قبول ابزار است.

پرسشنامه سبک‌های فرزندپروری: ابزار مورد استفاده برای سنجش سبک‌های فرزندپروری، پرسشنامه ۳۰ سؤالی بامریند است که در سال ۱۹۷۳ توسط دیانا بامریند طراحی گردید و بعدها توسط حسین‌پور (۱۳۸۱) به فارسی ترجمه شد. این پرسشنامه سه سبک عمده فرزندپروری والدین را ارزیابی می‌کند. گویه‌های شماره ۱، ۶، ۱۰، ۱۳، ۱۴، ۱۷، ۱۹، ۲۱، ۲۴ و ۲۸ به سبک سهل‌گیرانه مربوط می‌شوند؛ گویه‌های ۱، ۲، ۳، ۷، ۹، ۱۲، ۱۶، ۲۵ و ۲۹ سبک استبدادی را می‌سنجند؛ و گویه‌های ۴، ۵، ۸، ۱۱، ۱۵، ۲۰، ۲۲، ۲۳، ۲۷ و ۳۰ به سبک اقتدار منطقی (قاطع و اطمینان‌بخش) اختصاص دارند. شیوه نمره‌گذاری بدین صورت است که هر عبارت در یک طیف پنج‌گزینه‌ای از «کاملاً موافقم» تا «کاملاً مخالفم» قرار دارد و نمره آن از صفر تا چهار محاسبه می‌شود. نمره نهایی هر سبک از طریق جمع نمرات مربوط به گویه‌های همان سبک و تقسیم بر تعداد آن‌ها به دست می‌آید. پژوهش‌های متعددی روایی و پایایی این ابزار را تأیید کرده‌اند. بورای (۱۹۹۱) با استفاده از روش افتراقی نشان داد که سبک استبدادی با سبک سهل‌گیرانه منفی (r=۰/۳۸) و سبک اقتدار

منطقی منفی(r=0.48) همبستگی منفی دارد، در حالی که بین سبک سهل‌گیرانه و سبک اقتدار منطقی رابطه معناداری مشاهده نشد (r=۰/۷۰) (مهرافروز، ۱۳۷۸). در ایران، اسفندیاری (۱۳۷۴) فرم اصلی پرسشنامه را ترجمه و تعدیلاتی در آن اعمال کرد. سپس پرسشنامه برای بررسی روایی صوری در اختیار ۱۰ نفر از متخصصان حوزه روان‌شناسی و روان‌پزشکی قرار گرفت (۲ نفر کارشناس ارشد روان‌شناسی، ۲ نفر دانشجوی کارشناسی ارشد و ۳ نفر کارشناس روان‌شناسی). نتایج بررسی‌ها نشان داد که پرسشنامه از روایی صوری قابل قبولی برخوردار است.

یافته ها

در این بخش نتایج حاصل از تحلیل داده‌های پژوهش ارائه می‌شود. ابتدا به بررسی شاخص‌های توصیفی متغیرهای اصلی شامل سبک‌های فرزندپروری، مهارت‌های ارتباطی و پیشرفت تحصیلی پرداخته شده است. سپس نتایج آزمون نرمال بودن داده‌ها، شاخص‌های هم‌خطی در ادامه ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش گزارش می‌شود. در نهایت، تحلیل رگرسیون چندمتغیره به منظور پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی و مهارت‌های ارتباطی بر اساس سبک‌های فرزندپروری ارائه می‌گردد.

جدول(۱) توصیف نمرات نمونه‌های پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار
پیشرفت تحصیلی	۹۴/۱۲	۲/۹
مهارت ارتباطی	۶۵/۳	۲/۳
سبک اقتدار منطقی	۳۰/۶	۱/۸
سبک استبدادی	۲۴/۵	۱/۴
سبک سهل گیرانه	۳۴/۱۲	۱/۶

میانگین و انحراف معیار سبک‌های فرزندپروری و متغیرهای مورد بررسی نشان داد که برای سبک فرزندپروری سهل‌گیر، میانگین ۳۴/۱۲ و انحراف معیار ۱/۶ بوده است؛ در سبک فرزندپروری استبدادی، میانگین ۲۴/۵ و انحراف معیار ۱/۴ گزارش شد و برای سبک مقتدرانه، میانگین ۳۰/۶ و انحراف معیار ۱/۸به دست آمد.همچنین میانگین پیشرفت تحصیلی ۹۴/۱۲ و انحراف معیار آن ۲/۹ و میانگین مهارت ارتباطی ۶۵/۳ با انحراف معیار ۲/۳ محاسبه شد. با توجه به اینکه تعداد متغیرهای پیش‌بین در پژوهش حاضر دو عدد است و قرار گرفتن متغیرهای پیش‌بین در فرمول پالانت N>50+8m، مشاهده می‌گردد که حاصل این فرمول ۶۶ می‌شود و تعدادی که برای نمونه در پژوهش حاضر در نظر

گرفته شده است ۳۲۶ نمونه است که بزرگتر از ۶۶ است. لذا پیش‌فرض اول برقرار است. همچنین شرط دوم استفاده از تحلیل رگرسیون، دارا بودن توزیع طبیعی داده‌های پژوهش است که توسط آزمون کالموگروف-اسمیرنوف بررسی شده و نتایج در جدول آورده شده است.

جدول (۲) نتایج حاصل از آزمون توزیع طبیعی داده‌های پژوهش

متغیر	آماره آزمون	معنی‌داری محاسبه شده
سبک فرزندپروری سهل‌گیر	۰/۲۱۸	۰/۳۲۹
سبک فرزندپروری استبدادی	۰/۱۸۱	۰/۳۶۱
سبک فرزندپروری مقتدرانه	۰/۱۴۹	۰/۳۱۰
پیشرفت تحصیلی	۰/۶۹۷	۰/۴۱۱
مهارت‌های ارتباطی	۰/۷۸۹	۰/۳۸۲

در متغیرهای مورد بررسی شامل سبک‌های فرزندپروری، پیشرفت تحصیلی و مهارت‌های ارتباطی، سطح معناداری به دست آمده بیش از ۰۵/۰ بود. بنابراین، پیش‌فرض نرمال بودن توزیع داده‌ها تأیید می‌شود. یکی دیگر از پیش‌فرض‌های تحلیل رگرسیون، نبود هم‌خطی بین متغیرهای پیش‌بین است.

جدول (۳) ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴
سبک سهل‌گیرانه	۱			
سبک استبدادی	-۰/۲۶۸	۱		
سبک مقتدرانه	۰/۲۲۳	-۰/۱۶۸	۱	
پیشرفت تحصیلی	۰/۲۱۲	-۰/۱۳۴	-۰/۱۵۹	۱

براساس نتایج ارائه شده در جدول ۳، سبک‌های فرزندپروری سهل‌گیرانه و مستبدانه والدین با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه‌ای منفی و معنادار دارند. در مقابل، سبک فرزندپروری مقتدرانه والدین با پیشرفت تحصیلی رابطه‌ای مثبت و معنادار نشان می‌دهد. علاوه بر پیشرفت تحصیلی، بررسی همبستگی نشان داد که سبک‌های فرزندپروری والدین با مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان نیز رابطه معناداری دارند. به طور مشخص، سبک مقتدرانه با مهارت‌های ارتباطی رابطه‌ای مثبت و معنادار و سبک‌های سهل‌گیرانه و مستبدانه با مهارت‌های ارتباطی رابطه‌ای منفی و معنادار از خود نشان

دادند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که نحوه تعامل والدین با فرزندان علاوه بر تأثیر بر پیشرفت تحصیلی، می‌تواند مهارت‌های ارتباطی آنان را نیز تحت تأثیر قرار دهد.

جدول(٤) نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام به منظور پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی براساس سبک‌های فرزندپروری

مدل	متغیرهای پیش‌بین	R	R^2	R^2 تعدیل‌شده	Df	ضریب F	ß استاندارد	Beta	T	معنی‌داری
۱	سبک مقتدرانه	۰/۲۶	۰/۱۳	۰/۱۳	(۱-۳۲۹)	۵۴/۹۲	۱/۸۱	۰/۳۸	۶/۵۴	۰/۰۰۰۱
۲	سبک سهل‌گیر	۰/۴	۰/۱۸	۰/۱۵	(۱-۳۲۸)	۳۳/۸۱	۱/۵۱	۰/۳۱	۶/۷۲	۰/۰۰۰۱
۳	سبک مستبدانه	۰/۶	۰/۱۹	۰/۱۶	(۱-۳۲۷)	۲۸/۲۴	-۰/۸۱	-۰/۱۱	-۲/۸	۰/۰۰۳

بر اساس نتایج ارائه شده در جدول ۴، سبک‌های مقتدرانه و سهل‌گیر والدین به ترتیب ۱۸٪ از واریانس پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را تبیین می‌کنند. در گام اول، سبک مقتدرانه به تنهایی ۱۳٪ از واریانس پیشرفت تحصیلی را توضیح داد و با اضافه شدن سبک سهل‌گیر، ضریب تبیین کل به ۱۸٪ افزایش یافت. همچنین با ورود سبک مستبدانه، این میزان به ۱۹٪ رسید. مقایسه ضرایب بتای استاندارد نشان داد که سبک مقتدرانه با ß=۰/۳۸ بیشترین سهم را در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دارد و پس از آن سبک سهل‌گیر قرار دارد. همچنین، بررسی رابطه سبک‌های فرزندپروری با مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان نشان داد که سبک مقتدرانه با مهارت‌های ارتباطی رابطه‌ای مثبت و معنادار دارد، در حالی که سبک‌های سهل‌گیرانه و مستبدانه با مهارت‌های ارتباطی رابطه منفی و معناداری از خود نشان دادند. این یافته‌ها بیانگر آن است که نحوه تعامل والدین با فرزندان نه تنها بر پیشرفت تحصیلی، بلکه بر توسعه مهارت‌های ارتباطی آنان نیز تأثیرگذار است. سبک‌های فرزندپروری مقتدرانه، سهل‌گیر و مستبدانه به ترتیب ۲۰٪ از واریانس مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان را تبیین می‌کنند. در گام اول، سبک مقتدرانه به تنهایی ۱۶٪ از واریانس را توضیح داد و با اضافه شدن سبک سهل‌گیر این میزان به ۱۹٪ افزایش یافت، در حالی که ورود سبک مستبدانه باعث کاهش آن به ۱۸٪ شد. ضرایب بتای استاندارد نشان داد که سبک مقتدرانه با ß=۰/۳۱ بیشترین سهم را در پیش‌بینی مهارت‌های ارتباطی دارد و پس از آن سبک سهل‌گیر قرار دارد. این نتایج نشان می‌دهد که سبک‌های فرزندپروری نه تنها بر پیشرفت تحصیلی، بلکه بر مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان نیز تأثیرگذار هستند.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش نشان داد که پیشرفت تحصیلی و مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی شهر مشهد بر اساس سبک‌های فرزندپروری والدین قابل پیش‌بینی است. این یافته با نتایج پژوهش‌های پیشین، از جمله عمادی (۱۴۰۱)، داوری و باقری (۱۴۰۳)، برومندنیا و برنا (۱۳۹۵)، کوهستان‌پناه (۱۴۰۰)، چن (۲۰۱۵) و پینکوارت (۲۰۱۸) همسو است و نقش مهم سبک‌های تربیتی والدین را در شکل‌گیری عملکرد تحصیلی، رشد اجتماعی و توانمندی‌های ارتباطی فرزندان تأیید می‌کند.

سبک فرزندپروری مقتدرانه به عنوان یکی از مؤثرترین سبک‌های تربیتی، با ایجاد تعادل میان حمایت عاطفی و اعمال قوانین منطقی، زمینه رشد سالم شناختی، عاطفی و اجتماعی کودکان را فراهم می‌کند. والدینی که از این سبک استفاده می‌کنند، ضمن توجه به نیازها و دیدگاه‌های فرزندان، انتظارات مشخصی را نیز برای رفتار و عملکرد آنان تعیین می‌کنند. چنین شیوه‌ای موجب تقویت احساس مسئولیت‌پذیری، خودکنترلی، اعتمادبه‌نفس و توانایی تصمیم‌گیری در دانش‌آموزان می‌شود و می‌تواند به بهبود عملکرد تحصیلی و ارتقای مهارت‌های ارتباطی آنان منجر شود. دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی در مرحله‌ای مهم از رشد قرار دارند؛ زیرا علاوه بر مواجهه با تغییرات شناختی و اجتماعی، برای ورود به دوره متوسطه آماده می‌شوند. در این دوره، کیفیت تعامل والدین با فرزندان می‌تواند نقش مهمی در شکل‌گیری نگرش آنان نسبت به یادگیری، مدرسه و روابط اجتماعی داشته باشد. والدینی که با فرزندان خود ارتباط گرم و حمایتگرانه برقرار می‌کنند، فرصت بیشتری برای گفت‌وگو، بیان احساسات و حل مسائل فراهم می‌سازند؛ در نتیجه، کودکان مهارت‌های ارتباطی مطلوب‌تری کسب کرده و در محیط مدرسه تعامل سازنده‌تری با معلمان و همسالان خود برقرار می‌کنند.

در مقابل، سبک فرزندپروری سهل‌گیرانه به دلیل فقدان قوانین و نظارت کافی ممکن است باعث کاهش احساس مسئولیت، ضعف در خودتنظیمی و کاهش انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان شود. همچنین سبک مستبدانه با تأکید بیش از حد بر کنترل و محدود کردن استقلال کودک، می‌تواند زمینه افزایش اضطراب، کاهش اعتمادبه‌نفس و ضعف در برقراری ارتباط مؤثر را فراهم کند. بنابراین، نوع سبک فرزندپروری والدین نه تنها بر پیشرفت تحصیلی، بلکه بر رشد مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی دانش‌آموزان نیز تأثیرگذار است.

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که میزان حمایت، پاسخگویی و کیفیت تعامل والدین با فرزندان می‌تواند نقش پیش‌بینی‌کننده‌ای در پیشرفت تحصیلی و مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان داشته باشد. والدینی که زمان و توجه کافی برای فرزندان خود اختصاص می‌دهند و محیطی امن و حمایتگر ایجاد می‌کنند، زمینه مناسبی برای رشد توانایی‌های شناختی، عاطفی و اجتماعی آنان فراهم می‌سازند. این نتایج بر اهمیت آموزش والدین و ارائه برنامه‌های مشاوره‌ای با هدف تقویت سبک فرزندپروری مقتدرانه تأکید دارد.

همچنین، رابطه مثبت و عاطفی میان والدین و فرزندان می‌تواند موجب افزایش احساس امنیت، اعتماد و تمایل کودکان به برقراری ارتباط مؤثر شود. زمانی که دانش‌آموزان بتوانند در محیط خانواده احساس پذیرش و حمایت را تجربه کنند، آمادگی بیشتری برای مشارکت در فعالیت‌های آموزشی، همکاری با دیگران و حل مسائل اجتماعی خواهند داشت. از

این رو، خانواده به عنوان نخستین محیط تربیتی، نقش اساسی در شکل‌گیری ویژگی‌هایی دارد که موفقیت تحصیلی و اجتماعی دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

با توجه به نقش مهم سبک‌های فرزندپروری در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی و مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان، توجه به آموزش والدین و افزایش آگاهی آنان درباره شیوه‌های تربیتی مناسب ضروری است. برنامه‌های آموزشی و مداخلات مشاوره‌ای می‌توانند والدین را در جهت استفاده از روش‌های تربیتی حمایتگرانه و منطقی هدایت کرده و زمینه ارتقای عملکرد تحصیلی، مهارت‌های ارتباطی و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان را فراهم کنند. این پژوهش نیز مانند سایر مطالعات با محدودیت‌هایی همراه بود. از جمله محدودیت‌های پژوهش می‌توان به محدود بودن جامعه آماری به دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی شهر مشهد، استفاده از ابزارهای خودگزارشی و احتمال تأثیرپذیری پاسخ‌ها از شرایط فردی و خانوادگی شرکت‌کنندگان اشاره کرد. همچنین، با توجه به ماهیت همبستگی پژوهش، امکان استنباط روابط علت و معلولی میان متغیرها وجود ندارد. با وجود این محدودیت‌ها، یافته‌های پژوهش حاضر اهمیت نقش خانواده و سبک‌های فرزندپروری را در رشد تحصیلی و ارتباطی دانش‌آموزان نشان می‌دهد و می‌تواند زمینه‌ای برای طراحی برنامه‌های آموزشی و حمایتی در مدارس و خانواده‌ها باشد.

تعارض منافع: نویسندگان اعلام می‌دارند که در نتایج این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافعی وجود ندارد.

منابع:

اکبری، ا. (۱۳۹۲). عوامل نابسامان خانواده . تهران: انتشارات رشد و توسعه.

برومندکیا، و برنا. (۱۳۹۵). رابطه سبک‌های فرزندپروری و انگیزه پیشرفت تحصیلی با کمال‌گرایی والدین در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی اهواز. کنفرانس جهانی روان‌شناسی و علوم تربیتی، حقوق و علوم اجتماعی در آغاز هزاره سوم، شیراز.

داوری، ش.، و باقری، ن. (۱۴۰۳). تبیین روابط علی بین سبک‌های فرزندپروری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم براساس نقش میانجیگر تنظیم شناختی هیجان. دست‌آوردهای روان‌شناختی، ۳۱(۲)، ۴۷۷–۵۰۰. https://doi.org/10.22055/psy.2023.43088.2975

سیف، ع.-ا. (۱۴۰۰). روان‌شناسی پرورشی نوین: روان‌شناسی یادگیری و آموزش. تهران: نشر دوران.

شیفته، و بهره‌مندجو. (۱۳۹۶). پیش‌بینی عملکرد تحصیلی و اضطراب امتحان نوجوانان براساس سبک‌های فرزندپروری و صمیمیت زناشویی والدین. پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، ۱۳، ۱۴–۳۰.

کوهستان‌پناه، نیک‌ور، و کهجوق. (۱۴۰۰). ارتباط سبک‌های فرزندپروری با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی. چهارمین کنفرانس بین‌المللی علوم تربیتی، روان‌شناسی، مشاوره، آموزش و پژوهش، تهران.

مهربان، س. ع.، کرمی، ا.، اسدزاده، ح.، و ستوده‌اصل، ن. (۱۳۹۸). تدوین مدل ساختاری برای پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی از طریق سبک‌های فرزندپروری و باورهای معرفت‌شناختی در دانش‌آموزان متوسطه دوره دوم شهر تهران. دوماهنامه علمی-پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۱۰(۳)، ۳۸–۶۱.

مرادی، تازیکی، و قاسم‌زاده. (۱۳۹۵). سبک‌های فرزندپروری و آموزش آن: مطالعه مروری. دومین کنگره بین‌المللی توانمندسازی جامعه در حوزه علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران.

محمدی، و حسینی. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین شیوه‌های فرزندپروری با پیشرفت تحصیلی و انگیزه پیشرفت دانش‌آموزان (مطالعه موردی دانش‌آموزان متوسطه شهر کرمانشاه). دومین کنفرانس ملی روان‌شناسی، علوم تربیتی و اجتماعی، بابل.

عمادی، پ. (۱۴۰۱). پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس سبک‌های فرزندپروری در دانش‌آموزان مقطع ابتدایی. اولین کنفرانس ملی تازه‌های روان‌شناسی تکاملی و تربیتی، بندرعباس.

Amani, M., Nazifi, M., & Sorkhabi, N. (2020). Parenting styles and academic achievement of early adolescent girls in Iran: Mediating roles of parent involvement and self-regulated learning. European Journal of Psychology of Education, 35 (1), 49–72. https://doi.org/10.1007/s10212-019-00422-y

Akbari, A. (2013). Factors of family disorders. Roshd and Tose Publications.

Boromandkia, & Borna. (2016). The relationship between parenting styles and academic achievement motivation with parental perfectionism among students of Islamic Azad University of Ahvaz. World Conference on Psychology and Educational Sciences, Law and Social Sciences at the Beginning of the Third Millennium, Shiraz.

Chen, W. W. (2015). The relations between perceived parenting styles and academic achievement in Hong Kong: The mediating role of students' goal orientations. Learning and Individual Differences, 37, 48–54.

Davari, S., & Bagheri, N. (2024). Explaining the causal relationships between parenting styles and academic achievement of high school students based on the mediating role of cognitive emotion regulation. Psychological Achievements, 31 (2), 477–500. https://doi.org/10.22055/psy.2023.43088.2975

Emadi, P. (2022). Predicting academic achievement based on parenting styles in elementary school students. First National Conference on Developmental and Educational Psychology, Bandar Abbas.

Kohestan Panah, Nik Var, & Kahjoog. (2021). The relationship between parenting styles and academic achievement of elementary school students. Fourth International Conference on Educational Sciences, Psychology, Counseling, Education and Research, Tehran.

Mehraban, S. A., Karami, A., Asadzadeh, H., & Sotoudeh Asl, N. (2019). Developing a structural model for predicting academic achievement through parenting styles and epistemological beliefs in second-year high school students in Tehran. Bimonthly

Scientific-Research Journal of New Approaches to Educational Management, 10 (3), 38–61.

Mehrafrooz, H., & Shahraray, M. (2002). Investigating the relationship between attitudes towards parenting styles and locus of control with academic achievement in fourth-grade male elementary school students. Psychological Achievements, 9 (1), 131–148. https://doi.org/10.22055/psy.2002.16476.

Mohammadi, & Hosseini. (2016). Investigating the relationship between parenting styles with academic achievement and students' achievement motivation (case study of high school students in Kermanshah). Second National Conference on Psychology, Educational and Social Sciences, Babol.

Moradi, Taziki, & Ghasemzadeh. (2016). Parenting styles and their education: A review study. Second International Congress on Community Empowerment in the Field of Educational Sciences and Social and Cultural Studies, Tehran.

Pinquart, M., & Kauser, R. (2018). Do the associations of parenting styles with behavior problems and academic achievement vary by culture? Results from a meta-analysis. Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology, 24 (1), 75. https://doi.org/10.1037/cdp0000149

Seif, A. A. (2021). Modern educational psychology: Psychology of learning and education. Doran Publishing House.

Shifteh, & Bahremandjo. (2017). Predicting academic performance and test anxiety in adolescents based on parenting styles and parental marital intimacy. New Advances in Behavioral Sciences, 13, 14–30.